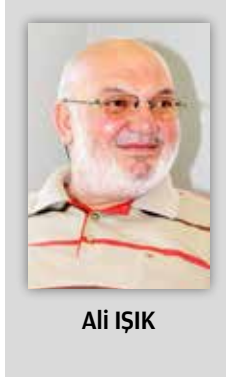

Bir Asır Öncesinin Babalık'ında Muzaffer Hamit ve Ziya Çalık'ın Şiir-Edebiyat Polemiği-5

“Tahmis” kelimesini yanlış yazan Ziya Çalık, yukarıdaki yazısında da bu kez da “mezbu” kelimesini yanlış yazarak Muzaffer Hamit'e bir koz daha veriyor. Muzaffer Hamit aşağıdaki tenkidine Çalık'ın bu hatalarını alaycı bir üslupla ele alarak başlıyor. Ardından Çalık'ın sanata dair düşüncelerini tenkide geçiyor. Bu arada Çalık'ın, bazı şiirlerini müstehcen ve gençlik için zararlı bulmasını da cevablıyor.

olan “mezbu”da bu defa da verdiğiniz bu iri gövdeli çamin yanında mahut tahmisiniz ufak bir dal cesamesinde kalır. Evvelce; tahmiste aradığımız noktayı bulamayınca “Belki

Ali İŞİK

muharrire lazım olmuştur. Elbet bir gün çıkarır” diye düşünmüştüm. Âdeta bil-meyerek kehanette bulunmuşum. Meğer o noktayı “mezbu” kelimesinin “ha”sına tahmil için saklamışsınız. İstedığınız noktasız kelimeyi tenkit [nokta koyma, noktalama], arzu ettiğiniz

Zavallı Tenkit -3-

Ziya Çalık Bey'e

Son Cevab'ınızı okudum. Mahut tahmis kelimesindeki -tevil yollarının kapandığını görünce sıkılarak, terleyerek nihayet biliztırır [çaresizlikle] itiraf ettiğiniz- falsonuzu gölgede bırakacak derecede büyük ve yeni bir hata-yı fahişinizi [büyük hatanızı] daha göreceğimi rüyada görseydim inanmazdım. Filhakika [doğrusu] cevabınızın ilk kelimesi

niz kelimenin noktasını da hafzetmek [çıkarmak, silmek] hususundaki şu cüretiniz doğrusu Fransız Akademisine bile nasip olmayan bir kudret ve tasallüf-i hodpesendane-dir [mağrurca böbürlenme]. Eğer o iki kelimenin dili olsaydı birisi öteden beri alışmadığı noktayı üzerine ağır bir hamule gibi tahmil ve diğeri der-mine'l-ezel [ezelden beri] başında bir taç gibi taşıdığı noktadan tecrit ettiğiniz için kim bilir size ne kadar beddua edeceklerdi. Şükredin ki zavallıların dili yok. Yalnız tahmisi doğru yazdığınız için verdiğim

aferini -bu gibi kelimeleri dürüst yazdığınızı gördüğüm anda [i]âd[e] etmek üzere- şimdilik geri alıyorum. Çünkü buna daha istihkak kesp etmediğiniz anlaşılıyor. Size münhasır Lügat-ı Naci tedariki için yaptığım tavsiyemin derece-i isabetini herhalde anladınız, değil mi?

Cevabınızın bir yerinde mahut tahmis falsosunu itiraf eylediğiniz halde diğer bir yerinde bu kabahati şuurun ani bir ataletinden mütevellit halet-i ruhiyeye atfediyorsunuz. Ne şık bir tevîl! Ah, evet bütün hataya şu meşum tahmis ve mezbuah kelimelerinde... Şuurunuzun -bahusus dimağınızın balya balya hamule-i irfanla mahmul olduğu- âtil bir anında kaleminizin ucuna gelmelerinde ne mana vardı? Durup dururken başınıza iş çıkardılar ve sizi uzaktan belki ismini işittiğiniz hâlde bu zamana kadar tanımadığınızı psikoloji vadisine kadar götürdüler. Hatta sahih olarak “ziya-ı kısmi-i hafıza”nın [kısmi hafıza kaybının] mukabili bulunan Amnésie partielle hadise-i ruhiyesini size “ziya-ı cüzi-i zakire” [az hafıza kaybı] tarzında yanlış tercümelere bile sevk ettirdiler. Şimdi kimin acınacak vaziyette kaldığı anlaşılıyor değil mi? Hasbi-halde indî [kendi görüşünüze göre] ve gayr-i ilmî iddialarınıza birer birer cevap verdiğim hâlde siz onları kendinize cevap mahiyetinde telakki etmiyorsunuz. Biraz insaf edin hatta biraz sıkılın Ziya Bey! Yanlış fikirlerinizi birer birer neşteri-i tetkikimle deşmiş, sizinle beraber efkâr-ı umumiyyeye de göstermiştim. Siz hâlâ tecahül etmek [bilmezlikten gelmek] istiyorsunuz. Fakat ben usanmadan tekrar onları teşrih edeceğim [açacağım].

Hem edebiyatçılık yapmadığınızı, halkçılığı istihdaf ettiğinizi yazıyorsunuz. Hem de “Edebiyatı zevk için yapmalıyız münevverler her

şeyi müfit kılmak mecburiyetindedir” diyorsunuz. Bunların cevabını vermiş, hatta pek acemi bir tarzda müdafiliğini yaptığınız Millî Edebiyat cereyanının üstadı Mehmet Emin Bey’i de makam-ı ispatta istişhat etmiştim [şahit göstermiştim]. Buna mukabil ben de sizden “Hayır, sanat hasbi değildir, sanat sanat için değil ancak menfaat içindir. Bilhassa menfaat-i vataniye içindir. Böyle olmasının esbap ve avamî-i ilmiye [ilmî müessir] ve icmaiyesi düşenlerdir. Hatta falan hükmü de bu hususta istişhat ederim” gibi nokta-i nazarınızı ispat edecek fikirler dermeyanını [ileri sürmenizi] bekliyorum. Halbuki siz iddianızın ve hatta teşkil eden bu mühim noktaları bililtizam [bile bile] meskût [suskun] geçiverseniz daha doğrusu yanlış yola saptığınızı pekâlâ anladığınız hâlde sırf yiğitliğe leke sürmemek, attığınız adımı geri almamak bir cümle ile Nuh deyip peygamber dememek için işinize gelmeyen bu cihetleri âdeta görmezden gelmişsiniz. Mademki meselenin en canlı bir yerinde kaçacaktınız, o hâlde ispat edemeyeceğiniz o kuru ve yaş iddiaları serdetmeğe ne lüzum vardı? Bu sahadaki acziniz de işte bir kadit [iskelet] gibi sırttı kaldı.

Size Mehmet Emin Bey’in kulağınıza küpe olması icap eden o mantıki sözlerinden sonra yeni neslin genç, muvaffak üstadı Yakup Kadri Bey’in “Edebiyatımız vatan-perverane asardan niçin mahrumdur” namındaki tetkiki makalesiyle Halit Fahri Bey’in “Nedim” mecmuasında bu bahse temas eden makalesini ve nihayet dünkü Babalık’ta münteşir Naci Fikret Bey’in bu meseleye ait ilmî mütalaasını dikkatle okumanızı ilaveten tavsiye ederim.

Yürüdüğünüz yolun yanlış olduğunu anladığınız anda “Ben yanlış

mışım” diyerek geri dönmek, hakikati itiraf etmek sizin için bir icab-ı fazilet ve merdanegi [yiğitlik] olacak ve sizi bugün içine düştüğünüz elim, hicap-aver vaziyetten kurtaracaktır. Fakat siz böyle yapmıyorsunuz. Bunu neyumma [bir suretle] bir izzet-i nefis meselesi telakki ederek ilmin, hakikatin ve salahiyattar ağızların beyaz dediği bir şeye -siz de beyaz olduğunu bildiğiniz hâlde sırf evvelce siyah dediğiniz için- hâlâ “Siyahdır siyahdır” teranesiyle diken(?)-zar oluyor ve maalesef her adımda yeni bir hata girivesine [çıkamazına] düşüyorsunuz. Zehi [ne hoş] inat!

Ne sarıştırdır ne öpüş fikrimde zikr-i vaslının

Mısraının bahiliğine [müstehcenliğine], gençliğe su-i tesir edeceği meselesine gelince: Doğrusu sizin böyle şeyleri iddiaya tenezzül edeceğinizi zannetmiyordum. Azizim Türk gençliğinin bet'i tefrik edecek kuvve-i temyiziyeye [iyiyi kötüden ayıracak güce] hamdolsun maliktir. Zahiren onları müdafaa etmek, hakikatte asılsız iddialarınıza bir alet yapmak istediğiniz Türk gençleri bu vadide sizin irşadınızdan çok müstağnidirler. O muazzez zümre okuduğu eserin bedii veya gayr-i ahlaki olduğunu sizden çok iyi bilir ve takdir eder. Onların temiz vicdanı, zevk-i selim edebisi kaleminizin bazıçesi [oyuncağı] olamaz. Rica ederim muhterem gençliği çürük, hodkam iddialarınıza siper yapmıyorsunuz. Öyle gençlik ki bahi bulduğunuz o mısradan daha şuh binlerce şiirler okuduğu hâlde muvazene-i fikriye ve hissiyesine tamamen sahip olduğu için ahlaki bozulmamıştır. Esasen biz meseleyi sırf ilmî cepheden tamik ediyoruz [inceliyoruz]. Edebiyatın en zengin mevzuu aşktır. Şiirlerimizi bu hudadad [Allah vergisi], ezeli hususiyeden mahrum et-

sek bile fitrat-ı beşeriyeden bu meyalan [meyleden] sevdayı, bu derin iptilayı söküp atmak gayr-i kabildir. Aşkları, maceraları, emel-i sevda-perveranesi mevcut olmayan bir heyet-i ictimaiye kabil-i tasavvur mudur? Bu açık hakikatleri, içtimai zaruretleri bilmiyor musunuz? Ben hatta iddia ediyorum ki bu gibi tahassusat-ı garam-perverane [aşk dolu duygulanmalar] sanayi-i nefisiye [güzel sanatlar], teceddüt, teamül ve medeni hayatın tecelli ve inkişafına hadim büyük ve esaslı amillerdir. Eski Ispartalılar bu gibi temayülât-ı şuhanedan [işveli eğilimlerden] nasibe-dar olmadıkları için beşeriyete bir eser bırakmadıkları hâlde aynı asırda yaşayan fakat teheyyücat-ı zevk [zevk coşkularından] ve heves içinde puyan olan [koşan, dalan] Atinalıların âlem-i medeniyete ihda [hediye] ettikleri tarihen mazbut asar-ı bergüzide bu iddiamın en kati, en vazih delilleridir. Bu fikrim “Lale Devrinde yaşamıyoruz” cümlesindeki yanlış düşüncenizde aynı zamanda müskit [susturucu] bir cevap teşkil eder. Yalnız edebiyatla motorun veche ve derece-i münasebetini anlayamadım. Bu da size has bir garabet olsa gerek. Zavallı Çalık Bey! Ne yazdığınızı siz de bilmiyorsunuz! Allah kimseyi şaşırmasın. Vezin meselesinde mütalaanıza iştirak eylemediğim hâlde iştirak eylemişim gibi göstererek kendinize bir zafer hissesi çıkarmışsınız. Yazdıklarım meydanda azizim müdafaa ettiğiniz hecenin iptidai ve edebiyatımızın asri ihtiyacını tatminden uzak olduğunu yazmış şetaret-i musikisini [musiki neşesi], servet-i ahengi inkâr edilemeyen aruzun daha uzun müddet şiirimizde hâkim kalacağını beyan etmiştim. Bu sizin fikrinize iştirak etmek midir. Siz ki tamamen hecenin tarafındasınız. Hakikati bu kadar açık surette tahrife tenezzül-

lünüzü gördükten sonra doğrusu kalbimi acı bir hiss-i merhamet sızlattı, sizi [>e] acımayaya başladım. Şu mübahaseyi takip eden karilerimiz yazılarımızı karşılaştırarak tahrifinizi görürlerse size ne derler! Bir kere düşünmediniz mi?

Bir de daha elifine vâkıf olmadığınız Alman ve Rus edebiyatından sanki okumuş, tetkik etmiş gibi nasıl cesaretle bahsediyorsunuz! Bu gün sizin mahiyet-i ilmiyenizi ve hatta derece-i tahsil ve irfanınızı yakından bilenler varken hatta sizi tanımayanlar da yazılarınızdan serdettiğiniz iddialarınızın sakatlığından bil-istidlal [sonucunu çıkararak] şahsiyet-i ilmiyenizi gözleriyle görmüş gibi sezmişlerken hâlâ bu tafra-furuşluklara [böbür-lenmelere] bu bâlâyervazane [yüksekten uçan] iddialara sebep ne? Yüzünüzdeki calı-i ariyet-i nikab-ı ilmîyi [yapmacık iğreti ilmî örtüyü] kaldırdığım zaman içinden çıkan çehrenin ne kadar cescavlak, her türlü meziyat-ı ilmîye ve mehasin-i edebiyeden [edebî güzelliklerden] ari bir sima olduğunu herkes gördü. Binaenaleyh basmakalıp, klişe cümleler gürültülü kelimelerle şişirdiğiniz ilim dağarcığınızın dokunduğum bir iki kuvvetli fiske ile nasıl bomboş bir torbadan ibaret olduğu da anlaşıldı. Onun için artık bundan sonra Türkçeye tercüme edilen birkaç eserleri münasebetiyle isimlerini tanıdığınız Rus Alman edebiyatlarından değil, ta aksa-yı şarktaki [uzak doğudaki] Japon ve Çin şairlerinden bile bahsetseniz yine beyhude yorulmuş olacaksınız. Çünkü salahiyet-i edebiye ve ilmiyenizin hududu katiyetle anlaşıldı. Nobel mükâfatını Hint şairine kazandıran o büyük sanatkârın en vatani bir eseri değil, belki kıymet-i edebiye ve sanatkâranece en yük-

sek olan nefisesi olmuştur. Tashih-i zehap ediniz [yanlışınızı düzeltiniz] azizim. Fikret'in vatani ve müfit şiirleri diğer parçalarının yanında ummandan katre mesabesinde olduğu hâlde merhumun tarih-i edebiyattaki mevkiî bütün şiirlerinde vatani terennüm eden Mehmet Emin Bey'den çok yüksektir. Abdülhak Hamit'in vatani olmayan şaheser nefais-i sanatı yanında Mehmet Emin ve emsalinin yazıları yüksek şahikaların yanında ufak ufak tepcikler gibidir.

Son cevabınız bana iyi bir mevzu oldu. Bunun için size bir teşekkür borçluyum. Hasbihale yarın devam edeceğim, hürmetler efendim. (Babalık, S 2223 (20 Teşrinievvel 1926/22 Rebiyülahir 1345), s. 2.) (Nu. 11)

*

Muzaffer Hamit, Ziya Çalık'ın, şiir diline ve kişiliği üzerine yaptığı tenkitlerine cevap vererek polemigi sürdürüyor.

Zavallı Tenkit -4-

Ziya Çalık Bey'e

Hasbihale devam ediyorum.

Babalık sütunlarında yavaş yavaş mesut bir inkişafı beliren şiir ve edebiyat cereyanını çekemediğinizi pek doğru olarak yazmıştım. Bunu kabul etmiyor, makam-ı sebatta bir defa da okuyorsunuz. Fakat, o fıkrayı havi intikat nam makalenizde -kayıt ve tespit ettiğim salahiyetsizliğiniz hasebiyle methinizden her zaman müstağni, zemminizin de ulaşamayacağı- şiirlerimiz hakkında gösterir gibi olduğunuz iltifattan âdeti pişman olurcasına fikar[a]t-i atiyede [alttaki bölümlerde] yaptı-

ğınız tenkit ve tarizlerinizi neye hamledelem? Memnuniyetiniz, şiirlerimizi köhne sıfatıyla tavzih etmenizle kabil-i telif midir?

Hakikat şudur ki bizim lehimize olarak kaydettiğiniz o medhamiz [öväcü] fıkrayı; fıkarat-ı atiyede haksız tarizlerinizi, su-i niyetinizi, fikr-i haset ve istirkabınızı [çekememenizi] ...ter için bir siper yapmak istediniz tabii damdan taş düşer gibi birden hücum-ı tecavüz edemezsiniz. Size -karilerinize hüsn-i niyetle meşbu [dolu] olduğunuz hüsnü telkin edecek- bir güzergâh lazımdı işte o fıkraya bu vazifeyi tahmil ettiniz. Hülasa, azizim siz yazılarınızda kanaatlerinizde samimi değilsiniz. Makalenizin bir yerinde beğendiğiniz bir yazıyı diğer bir yerinde zemmediyorsunuz.

Bad-ı hoşbular eselden yerin handan üste

Mısraındaki “eselden” kelimesine itirazınızın ne kadar yanlış olduğunu biliyor musunuz? Eğer bilmiyorsanız ben size bunu ispat edeceğim. Fakat yeni şairlerin eserlerini büyük bir dikkatle (?) takip ettiğinizi yazdığımız hâlde bu kelimeye itirazınız pek na-bemehaldir [yersizdir]. Size sorarım, Halil Nihat’ın “Siham-ı İlham”, “Ayine-i Devran”, “Sebahat”ını, Fazıl Ahmet’in “Divançe-i Fazıl”ını ve diğer müteferrik [çeşitli, muhtelif] asarını okudunuz mu? Halil Nihat’ın Fuzulî’ye nazire olarak yazdığı gazellerden lalettayin bazı mısraları yazıyorum. Rica ederim dikkatle okuyunuz!

Bahma hurşid-izar yâr-i müstesnaya bah

Cübüş-i envarı seyret, cuşîş-i sevdaya bah

Aşk-ı feyz anlamak istersen ey zahida eğer

Şevk-i canan ile çeşiminde yanan manaya bah

[Güneş yanaklıya bakma, seçkin sevgiliye bak. Nurların kaynaşmasını seyret, sevda coşkularına bak. Ey kaba sofı, eğer kutlu aşkı öğrenmek istersen sevgili arzusuyla gözümde yanan manaya bak.]

diğeri

Kangı âşık sen gibi odlara yanmışd’nihan

Kangı mazlumun figân ve ahı efganınca var

[Hangi âşık senin gibi gizli gizli ateşlere yanmıştı? Hangi mazlumun feryadınca figan ve ahı var?]

Sonra kuvvetli nasirimiz Refik Halit Bey’in Süleyman Nazif’le Rıza Tevfik arasındaki münakaşa-i edebiyeyi tasvir eden, en masnu [sanatlı] bir tarzda yazılmış nefis bir mensuresinden bir parça alıyorum:

“Çün [Çünkü] hengâm-ı şita [kış mevsimi] bir iktiza-yı kaza-i Kibriya hüveyda [apaçık] ve havada berf [kar] ve bürudet [soğuk] günbegün kâr-ferma [iş buyuran] ve ... serma [kış, soğuk] dest-i halkında [halkın elinde] mevce-nüma oldu [dalga göründü]. Ulemanın [?] hars ve zekâsını ziyade ve akılanın [akıllıların] dide-i basiretlerin [basiret gözlelerini] küşat kılıp [açıp] sahaif-i matbuatta [basın sayfalarında] nice nice makalat-ı güzide ... bitavra keşide olundu [çekildi]... Behey nadanlar ben arsa-i hünerde ser-efraz [baş yükselten, seçkin] ve sema-yı ilimde cümleden şehbaz [şanlı] ve hadika-i hiciv ve mizahta [hiciv ve mizah bahçesinde] latife-perdaz [latife yapan] ve raz-ı dilde [gönül sırrında] kazaz-ı ber-kâr-saz-ı mümta-

zım [seçkin ipek işleyenim]. Nasaz [uygunsuz] ve bed-aver [kötülük getiren] latifelerle geç-bazlık [hilekarlık] eden cebbar hilebaz misillü hünersiz ve echel-i tafra-perdazları [böbürlenenenlerin en cahilini] bir nara atıcak hak-i kahra pay-endaz eylerim [ayak atarım]. Mizah kapısın bir tekme ile küşat eyleyip cümleye meydan okumak gayri bana imtiyaz oldu...” Dikkatle okudunuz değil mi? Gazellerdeki “bah, odlara, kangı” kelimeleri de bugün metruktur. Fakat onları Fuzuli gibi muvaffakiyetle kullanan Halil Nihat üstadımızı bütün üdeba hürmetlere, takdirlere boğdular. Refik Halit’in mensuresi de öyle... Ali Canip, Faruk Nafiz, [Orhan] Seyfi gibi gençlerin, Fazıl Ahmet, Yahya Kemal gibi üstadın şiir ve edebî tarz-ı kadimde böyle birçok...lleri vardır. Bu hususta arzu ederseniz yüzlerce misal getirebilirim.

Yeni şairleri böyle mi takip ediyorsunuz? Siz edebiyatı tek cep-heli bir mabet zannediyorsunuz. Halbuki onun mizah, temaşa, roman, küçük hikâye, şiir vesaire gibi birçok cep-heleri ve her cep-henin de ayrıca müteferri şubeleri vardır. Artık şu misallerden sonra şiirlerimizi asrın terakkiyatıyla tevem [eş] görmekteki mazeretiniz suya düşer değil mi?

Fena ve çirkin olduğu için hoş görmediğinizi söylediğiniz yazılarımızın fena ve çirkin olmadığı tarafımdan müspet fikirler, mantıki bedihelerle [irticalî güzel sözlerde] ispat edildikten sonra zannederim vicdan-ı şuurumla önümdeki kâğıdın arasına [?] çektiğimi yazdığınız örtük kesif bir mugalata perdesi değil bilakis ziyadır, şeffaf, berrak ve açık bir hakikat perdesi olduğu tahakkuk

etti. Bunu -izzet-i nefsinize çok ağır gelen mağlubiyet acısıyla- siz itiraf etmeseniz bile yazılarımızı takip eden zevat-ı kiram elbette takdir ve teslim etmiştir.

Bir de “utiliser, libere penseur” kelimelerinin Türkçe mukabilleri varken Fransızcalarını yazmanız tasallüf [övünme] ve malumat-furuşluk değil de nedir? Bu tarz tahririniz sizin “Fransızcalı Türkçe” bidate musap olduğunuzu [tutulduğunuzu] aşikâr surette gösteriyor.

Bir de benim “megalomani” musabı olduğumu yazıyorsunuz. Talihin ne garip cilvesidir ki daha İntikat makalenizi okuyup da cevap vermeğe mecburiyet hissetmediğim zaman; felsefe ve ruhiyattaki tetebbuuyla meşhur ve sizi pek iyi tanıyan aziz bir arkadaşım bana bu asabi akli hastalıkla malul olarak memleketimizde yegâne şahsiyet olarak sizi göstermişti. Tarik-i insaf ve merhametten hiç ayrılmamakla beraber doğruyu söylemekten de men-i nefis edemeyen diğer aziz arkadaşım Gökpınar Bey megalomani izlerini lazime-i nezaketi terk etmiş olmamak için -az çok kaydıyla- sizde his ve müşahade ettiğini dünkü makalesinde yazmıştı. Hatta o musahabede hazır bulunan bir zat da ihtisas ve salahiyetinizin bulunmadığı bir zeminde mağrurane ve fakat gülünç bir tarzda kalem yürüttüğünüz için temsil ettiğiniz sözüm ona meslek ilmi erbabına (kaldırım uleması) demişti. Fakat ben bunları yazmakta bir fayda ve lüzum hissetmiyorum. Onun için geçiyorum.

Muzaffer Hamit (Babalık, S 2224 (21 Teşrinievvel 1926/13 Rebiyülahir 1345), s. 2.) (Nu. 12)

Muzaffer Hamit'in yukarıdaki yazısının yayımlandığı sayfanın karşı sayfasında bu kez kendisini tenkit eden Gök-pınar'a cevap verir:

*Birkaç Söz Münasebetiyle:
Bir Makalecik*

*Babalık sermuharrirlerinden
Gök-pınar Beyefendiye*

İntizarımın fevkinde olarak "Son Cevap"ım münasebetiyle in-tişar eden "Birkaç Söz"ünüzü hu-dutsuz bir hayretle karşıladım. Bu, ruhiyat görüşüyle bir sevh-i rüyet [görüş yanılması], lapsus de la sision'dur.

Çünkü kast buyurduğunuz ni-kat [noktalar] hakkında, o satır-ları yazarken velev tedaiyle olsun, bana, öyle, bir fikir gelmemişti ve gelmesinin de imkânı yoktu.

Nihayet kararımı verdim ve dedim ki: Azizim meslektaşım bu, çorbada biraz tuz da benden bu-lunsun, diye yazmış!..

Epeyce dağdağayı mucip olan intikadımın başlangıcında Mu-zaffer Hamit Bey'in bir şiir cere-yanı tahsiline amil olduğunu yaz-maklığımın -Fransızca'yı çok iyi bildiğiniz için- "gaf" medlulünün [kavramının] çerçevesine gire-meyeceğini kabul buyurursunuz. Bu yazışımın muhakkak bir keli-me ile tavsifi mecburiyeti varsa "zühul" diyebilirsiniz. Gaf değil!..

Tenkidatınıza gelince: "Yapıl-masına vesile olduğum şeylerden bahsetmekle beni takbih ettiğim hodbinlik girivesine sürüklemek istiyorsunuz. O mezkûr cevabın nihayetinde de "Bu kadar öğün-mek zaafını gösterdiğim için iyi ettiğimi hiç zannetmiyorum. Fa-kat beni mecbur bıraktınız." de-miştim.

Herhangi makalenin mukad-demesini inhasını kesip istenilen yerlerinden bazı şeyler alacak ve ona göre hüküm verecek olur isek şüphesiz ki taarruz edecek yüzler-ce nokta bulmakta müşkülata du-çar olmayız.

Fakat biraz insafta.. biraz im'anla [dikkatle] muhakeme ediniz. Bir zat, diğer bir adama; bir cemiyet huzurunda:

- Efendi, sen nesin, ne yaptın, yalan söylüyorsun demek olan, -şeyhin kerameti kendinden men-kuldür- diyecek olursa; muarızı, aman efendim, aynı keramet ib-raz buyurdunuz, demez değil mi beyim?

Ufak tefek müddeiyatı ne ise, onu muaşeret kavaidine riayet-kâr olarak ve mahviyetle ve iste-meye istemeye serd ve beyan ede-bilir.

Bir insan, hukukunu muhafaza ve kizb-i redaetini [kötü yala-nını] kabul etmemek ıztırarıyla [çaresizliğiyle] bir şey yazar ise, bunun gelmiş geçmiş zevata, Ba-balık aile-i tahririyesine taarruz mahiyetini iktisap edeceği, ancak hurde-bin [ufacık şeyleri gören] zekâ-yı âlinize müyesser bir kera-met olur, mütalaasındayım.

Ben, on altı yıllık hayata malik bir gazetede çalışmış muhterem-lere tariz edecek kabiliyette bir şey yazmış isem, bu halta sizden evvel kendim gülerim.

En müşkül anlarda, en müşkül şeraite rağmen memlekette bir fi-kir varlığı yaratan ve bunu muha-faza eden; millî mücahedede aza-mi mesai ve fikir ortaklığı göster-diği memleketin en büyüklerince tasdik edilen bir gazetede çalışan muharrirlerin kıymetini çok iyi müdrükim. Ve hürmeti bir vecibe sayarım.

cih [yorumlama], aziz meslektaşım.

Memlekette tamim etmiş [genelle yayılmış] bir teşebbüs mevcut değil iken Konya namına bir tayyare alınması hakkında makale yazdım, demek, tayyare hakkında yazılacak şeylere inhisar vazettim, hame-i feyyazımdan (!) sonra buna hiç kimse cesaret edemedi manası çıkıyorsa, bundan sonra makalelerimizi başka lisanla yazmak icap edecek.

Bilfarz zat-ı alinizin, millî sanatkârı himaye mevzuu üzerine yazdığınız makale nazar-ı dikkate alınarak bu sanatkârlar mazhar-ı himaye olursa bundan dolayı bir haz duymanız en tabii bir hakkınızdır. Fakat günün birinde birisi çıkıp, himaye hakkında yazdığınız makale; şeyhin kerameti kendinden menkul derse, nasıl cevap verir ve mukabele edersiniz acaba?

Memleketi her seven Türk gibi ben de müfrit bir aşk ile memleketimi sevdiğimden öz yurdumun iyiliğine ait her şey için büyük, namahdut bir salahiyet duyuyorum. İman ediyorum ki bu ırk benim ırkım; bu topraklar, benim vatanımdır. Temenni ederim ki herkes bu memleket için aynı sevgi, aynı rabita ve salahiyeti duysun. Aziz yurdum için elden gelen bir şey varsa büyük bir feragatle yapmağı bir vazife bilirim.

Şimdi salahiyetimin neden mülhem olduğunu anlatabildim mi aziz beyim.

Taayyür-ı aliniz [yüksek emanetiniz/güveniniz] veçhile Babalık'ta ikametim esnasında vazifemi yapabilmiş isem, yazdığım şeyler bunların mahsule-i sürurudur.

Demokratik bir seciye ve bir

zerre-i ahlaka malim insanlarda ise gurur olmaz beyim.

Sağa ve sola tecavüz etmiş olduğuma dair yazılarımda bir şey olmadığına itizara [özür dilemeye] lüzum görmüyorum. Hatta Muzaffer Hamit Bey'in bazı sarih tecavüzlerine medeni bir şiar ile mukabele ediyor ve tariz etmiyorum. Bunları görüyor ve okuyorsunuz. Bu seciyede olan bir insanın şuna, buna tecavüz edeceği müstebit telakki edilmez mi?

Ben, başkalarının yazılarını da dikkatle okurum. Herkes hakkında hürmette bulunmasını ise daha ilk terbiyemde öğrenmiştim.

Makaleniz ve mukabelem hakkında kararı da Konya'da tanıdığım ve ilmî faziletlerine kuvvetle inandığım zevatın birincilerinden addettiğim Naci Fikret Bey biraderimizin dürbün ve müdekkik nazarlarına ve fikirlerine bırakacağım. Bakalım hak nasıl tecelli edecek?

Şunu da arz etmek isterim ki bir hakkı müdafaa ettiğim zehabındayım. Hak müdafaalarının ise bitmez, tükenmez membaları vardır, tek başına kalsa bile... tazimat ve ihtiramatımı kabul buyurunuz muhterem beyim.

Ziya Çalık (Babalık, S 2224 (21 Teşrinievvel 1926/13 Rebiülahir 1345), s. 3.) (Nu. 13)

*

Naci Fikret, "Lisan Meselesi" başlıklı makalesinin sonuna eklediği notta, Ziya Çalık'ın başlattığı ardından Muzaffer Hamit ve Gökpınar'ın dâhil olduğu polemikte yapılan ilmî ve edebî açıklamalarla okuyucuları bilgilendirdikleri için mezkûr yazarlara şükranlarını sunuyor.

Hamiş – Ziya Çalık Bey'in inti-

DOĞU TÜRKİSTAN'DAN KONYA'YA UZANAN YOLCULUK

1949 yılında büyük kazak göçü başlamış, Kazak Türkleri Çin'in zulmünden yaşadıkları toprakları terk etmek zorunluluğu ile karşı karşıya kalmışlardır. Göç için Hindistan düşünülmüş, fakat burada Müslüman nüfusun az olmasından dolayı, Müslüman bir ülke olan Pakistan tercih edilmiştir. Yaklaşık 20.000 Kazak Türkü yola koyulmuş, ancak Himalayalar'ı geçenlerin sayısı sadece 2.300 kişi kadar kalmıştır. Binlerce insan yolda, zorlu şartlarda hayatını kaybetmiş, bir bölümü de sınır boylarına yerleşmişlerdir. Pakistan'a ulaşanlar ise burada yaklaşık

12 yıl kalmışlardır. Bu süre zarfında dönemin Türkiye Cumhuriyeti hükümetine (İsmet İnönü Hükümeti) sığınmak için birçok başvuru yapılmış fakat hiç birisi kabul edilmemiştir.

Çerkez kökenli milli güreşçi Yaşar DOĞU 1950'li yıllarda Pakistan'a özel bir turnuva için gitmiştir. Buradaki Kazak Türkleri müsabaka sırasında Yaşar DOĞU lehinde tezahüratlar yapmışlardır. Bu da milli güreşçinin fazlasıyla dikkatini çekmiştir. Müsabaka sonrası yarıdımclarına "bu tezahürat yapan yabancılar kim?" diye so-

ran Yaşar DOĞU, Kazak Türkleri olduğu bilgisini alınca onları odasına çağırttırmıştır. Kazak Türklerinin hikâyelerini dinledikten sonra neden Türkiye'ye gelmediklerini sorunca? "Türkiye Hükümeti bizi kabul etmedi" cevabını almıştır. Yaşar DOĞU, "Türkiye'de hükümet değişti, eğer gitmek istiyorsanız, sizin için Ankara ile görüşürüm" diyerek aracı olmuş, durumu yeni başbakan Adnan MENDERES'e iletmıştır. MENDERES ise bir heyet gönderip, durumu araştırıp Kazak Türklerinin Türkiye'ye gelmelerini uygun görmüştür.

1952 yılından 1954 'e kadar 1800 Kazak Türkü, deniz yolu ile Irak'ın Basra kentine, Basra'dan da karayolu ile Bağdat'a, Bağdat'tan ise yine demir yolu ile İstanbul Tuzla'ya getirilmişlerdir. Burada 1 yıla yakın çadırlarda kalmışlardır. Gelen Kazak Türklerinden çiftçilik yapmak isteyenleri, Konya İsmil Köyü'ne ve Aksa-

ray Sultanhanı'na, hayvancılık yapmak isteyenleri Niğde Altay Köy'e, ticaret yapmak isteyenleri ise Manisa Salihli ve İstanbul'a yerleştirmişlerdir.

Konya İsmil'e 1955 yılında yerleştirilen toplamda 61 hanedir. Bu hanelerdeki her bir kişi başına devlet 16 dönüm tarla ve 2+1 ev vermiştir. Göçün liderlerinden Vezir Hacı Abdul-

Hacı Abdullah Savaş

lah SAVAŞ da soydaşları ile birlikte İsmil'e yerleşmiştir.

Kazak Türkleri İsmil'in doğu kısmına yerleştirilmişlerdir. Burada tarımsal faaliyetlerle birlikte küçük çaplı hayvancılık da yapmışlardır. Tarımda maki-neleşmeye geçilen o yıllarda, devlet köylülere kredi ile trak-

tör almayı teşvik etmektedir. İsmil'deki Kazak Türklerine de traktör lazımdır. Kazakların lideri Hacı Abdullah SAVAŞ, dönemin Konya Valisi'ne beraberrindeki bir heyetle gelerek kredi ile traktör almak istediklerini söylüyor. Vali ise buna "Sizler gariban yoksul insanlarsınız,

sağlamak için yeterli olmamasıyla, dericilik işine girmişler ve yaptıkları deri eldiven, şapka, mont gibi ürünleri İstanbul'a pazarlamaya başlamışlardır. İstanbul'da dericiliğin gelişmesi ile 1975 yılında 8-10 hane İstanbul'a göç etmiştir. Daha sonra ise 1995 yılında ve sonrası, İsmil'de kalan diğerleri de İstanbul ve Avrupa'ya taşınmışlardır. Günümüzde bu ailelerin çoğunluğu İstanbul Zeytinburnu'nda yaşamaktadırlar. İsmil'de ise sadece birkaç aile kalmıştır.

Konya İsmil'den göç etmelerine karşın, kendilerine kucak açan bu toprakları memleketleri olarak gören Kazak Türkleri, halen buradan kopamamışlar-

dır. İsmil Kazak Türkleri Derneği'ni kurmuşlar ve İsmil'e dernek ve 2 katlı misafirhane binası inşa etmişlerdir. Yurt dışı ve şehir dışındaki Kazaklar fırsat buldukça İsmil'e gelip memleket özlemlerini burada gidermektedirler.

KAYNAKLAR:

- ÇANDARLIOĞLU, Gülçin. (2006). Özgürlük Yolu: Nurgocay Batur'un Anlatımlarıyla Osman Batur
KARA, Abdolvahap. (2006). "Türkiye'deki Kazaklar Hakkında Araştırmalar", Orta Asya'dan Anadolu'ya Türk Sanatı ve Kültürü. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
KUL, Ömer; Tuncer, Tekin. (2015). "XX. Asırda Doğu Türkistan'da Göçler", Türk Dünyasında Sürgün ve Göç. İstanbul: Türk Kültürüne Hizmet Vakfı.
Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi
Mehmet Mamatay ALİM (Kazak Türkü)

